

Den 11. maj 2010

S og SF forslår brugerbetaling på kandidatuddannelserne, såkaldt "kandidatpant"

Så er S og SF's konkrete udspil om brugerbetaling på kandidatuddannelserne offentligt gjort. Forslaget fremgår af nedenstående tekstboks.

Som forventet foreslås en studieafgift på kandidatuddannelserne i form af et rentefrit studielån som afdrages over 10 år efter endt uddannelse. Er man skatteborger i Danmark bliver man skatteteknisk neutraliseret. Kandidatuddannede der flytter til udlandet vil derimod skulle betale deres lån tilbage til statskassen. Der vil være en afdragsfri periode for personer der vælger at arbejde i udlandet efter endt uddannelse – der nævnes en periode på mellem 2 – 5 år.

Forslaget er tydeligvis inkonsistent med intentionerne som S og SF har formuleret i udspillet "En Fair Løsning". Her fremgår det indledningsvist, at uddannelsesniveaulet skal hæves, men en indførelse af brugerbetaling på kandidatuddannelserne som foreslået, vil i sig selv have en efterspørgselshæmmende effekt! Forslaget vil dermed virke kontraproduktivt i forhold til at nå målsætningen om, at 50 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse. Den positive sammenhæng mellem uddannelsesniveau, konkurrenceevne, velstand og vækst vil blive påvirket i negativ retning af indførelse af brugerbetaling.

Man kan ikke læse af forslaget, hvor stor en studieafgift man forestiller sig på kandidatuddannelserne, heller ikke om studieafgiften skal være ens for alle uddannelserne. Men al erfaring viser - fra såvel udland som Danmark – at indfører man først brugerbetaling på uddannelse, har politikerne fået et håndtag til at lette presset på de offentlige uddannelsesmidler ved at lade den private betaling stige. Erfaring fra blandt andet Australien viser, at de offentlige midler er blevet substitueret af private midler efter, at der i 1995 blev indført brugerbetaling på uddannelserne. Samme erfaring er gjort herhjemme med HD-uddannelsen, hvor brugerbetalingen siden 1990 er steget til nu at udgør 81 pct. trods det forhold, at man fra politisk siden, betingede sig, at den private andel kun måtte udgøre 20 pct.

Konsekvenserne af S og SF's forslag for højtuddannede danskere i udlandet virker simpelthen ikke ordentlig gennemtænkt. Der vil være personer, der efter en årrække i udlandet uforvarende bliver gældsflugtninge, og som dermed får vanskeligt ved at flytte tilbage til Danmark og bruge deres internationalt erhvervede kvalifikationer. Og hvordan har S og SF forestillet sig inddrivelsen af betalingen hos udenlandsdanskerne? Det er vanskeligt at overskue de administrative og praktiske problemer, der vil opstå i kølvandet på at skulle finde frem til danskere, der har opholdt sig "for mange år" i udlandet.

Helt grundlæggende vil S og SF's forslag om brugerbetaling have en indbygget social slagside. Ved at indføre brugerbetaling på kandidatuddannelserne risikerer man, at det overvejende kun er unge fra mere privilegerede familier, der vil være villig til at gældsætte sig for at tage en universitetsuddannelse. Allerede ved indgangen til universitetet skal den uddannelsessøgende forholde sig til to ikke særlig attraktive valgmuligheder: Enten at skulle gældsætte sig for at færdiggøre sit

studie på kandidatniveau, eller at stige af på bachelorniveauet med udsigt til ringe beskæftigelsesmuligheder.

S og SF's forslag vil dermed have en negativ indvirkning på den sociale arv. Det fremstår en kende surrealistisk, at man skal minde S og SF om, at vores lige samfund ikke er kommet af sig selv, men netop bygger på gratisprincippet for uddannelse som en bærende søjle i velfærdsstaten.

Denne udvikling understøttes også af tal fra AC og Rambøll's undersøgelse af overgangen fra studium til første job (maj 2010), der viser, at 68,8 pct. af de adspurgte kandidater kommer fra en ikke-akademisk familiebaggrund.

Analyse fra økonomerne i AE viser endvidere, at offentlige investeringer i videregående uddannelse, og i kandidatuddannelser i særdeleshed, giver et højt samfundsmæssigt afkast og dermed er en særdeles god og tilmed sikker investering for samfundet. Den direkte effekt på statens finanser er i gennemsnit på 9,0 mio. kr. over livet for hver dansker med en kandidatuddannelse i form af skatteindbetalinger modregnet uddannelsesomkostninger og overførelser. Derudover er der en indirekte effekt gennem øget produktivitet på gennemsnitlig 22,5 mio. kr. for en universitetsuddannet hen over livet.

Uddrag fra S og SF's udspil: "En Fair Løsning" s. 67

KANDIDATPANT

Danske studerende skal have gratis uddannelse af høj kvalitet og samtidig sikres rimelige levevilkår med SU. Som sådan har de bedre vilkår end studerende i langt de fleste lande. Rimeligheden i et sådant skattefinansieret system bygger imidlertid på, at den studerende efter endt uddannelse betaler tilbage i form af en høj arbejdsindsats og skattebetaling.

Derfor støtter S og SF Velfærdskommissionens forslag om at indføre en slags "flaskepant" på kandidatuddannelser. Hvis man efter endt uddannelse vælger at blive boende i Danmark eller arbejde et par år i udlandet, har forslaget ingen betydning.

Men de der vælger mere varigt at flytte til udlandet, og dermed ikke betaler dansk skat, vil blive afkrævet en vis betaling for deres gratis uddannelse og studiestøtte. Teknikken i forslaget er beskrevet i boks 6.2.

S og SF mener, at det er rimeligt at skabe en balance mellem ret og pligt på denne måde.

"FLASKEPANT" PÅ LANGVARIGE UDDANNELSER

BOKS 6.2

I forbindelse med kandidatdelen af en uddannelse tilskrives den studerende en "kandidatpant", som er et rentefrit lån, der efter endt uddannelse skal afdrages over 10 år. Dette afdrag kan dog fratrækkes i betalingen af dansk indkomstskat. Forslaget rammer dermed ikke personer, der forbliver skattepligtige i Danmark efter endt uddannelse. Det betyder, at det hele går lige op, såfremt man betaler indkomstskat (i Danmark). Eftersom det hele kan klares over kildeskatten påvirkes personens økonomi slet ikke – hverken under studiet eller som kandidat. Flytter man derimod til udlandet, kommer man til at betale en del af kandidatpanten tilbage alt efter, hvor mange år man opholder sig i udlandet. S og SF ønsker ikke at ramme kandidater, der vælger at arbejde et par år i udlandet. Derfor foreslår vi, at der bliver mulighed for et antal afdragsfrie år. I Velfærdskommissionens forslag er der 5 afdragsfrie år.

For yderligere kommentarer, kontakt venligst:

Politisk chef Niels Lykke Jensen, mobil +45 22 49 58 59, eller

Chefkonsulent Birgit Bangskjær, mobil +45 22 49 58 55